

vad som nu är möjlig. Men i båda alternativen finns det möjlighet för de sökande att efter medgivande lämnats av socialnämnden, att använda utredningen och medgivandet till att söka barn via en privat kontaktväg/förmedlare som ej prövats av NIA.

Även för alternativ 1 finns denna möjlighet, men då man får en enhetlig bedömning av samtliga ärenden och en gemensam beslutsnivå (NIA), bör detta på sikt leda till ett bättre grepp om verksamheten. Att helt förbjuda adoption av utländska barn utan medverkan av en auktoriserad organisation måste dock övervägas, om de olämpliga privata adoptionerna inte upphör sedan denna nya handlägningsrutin införs.

Kommunal kompetens

Att socialnämnderna i dessa ärenden fråntas beslutanderätten innebär inte något principiellt nytt. Så är ju fallet i andra ärenden rörande barn och ungdomar jämlikt LVU. Även denna kommunala kompetens måste underordnas den större kompetens som ett centralt organ kan skaffa sig genom att alla beslut om medgivande centraliseras. Det är omöjligt för kommunerna, möjligen med undantag av storstäderna, att skaffa sig och underhålla den kunskap i dessa frågor som NIA har och kan utöka.

FSS ställningstagande

FSS vill med hänsyn till vad som anförts förorda att alternativ 1 i rapporten Internationella adoptioner, Ds S 1983: 14, genomföres.

bok recensioner

Lättläst men ojämt om pensionssystemets framtid

BERGLIND, BERGROTH,
OLSSON

Har vi råd med pensionerna?

– Svensk pensionering i ett internationellt perspektiv

Studentlitteratur, Lund

Rubricerad skrift är resultatet av ett internationellt projekt – "Demographic, biomedical and economic influences on future retirement policies in US and five Western European Countries" – i vilket författarna deltagit. Det är en bearbetning av det svenska bidraget till detta projekt och syftar till att ge en helhetsbelysning av den alltmer brännande pensionsfrågan genom att klarlägga dess olika grundläggande förutsättningar – demografiska, ekonomiska och politiska. Även attitydfrågorna behandlas och frågan sätts in i ett internationellt perspektiv mot bakgrund av det ovan nämnda samarbetsprojektet. Som avslutning för även författarna fram ett eget förslag till lösning av pensionssystemets ekonomiska kris.

Boken är lättläst och väl illustrerad med tabeller och diagram. Som introduktion för dem i ämnet obehövande gör den säkert nytta men tyvärr är analysen av pensionssystemets ovissa framtid kortsiktig och

föga inträngande. Det blir mest en redovisning av diverse motsägande synpunkter som lämnar den vetgirige läsaren ganska besviken. Sålunda får man veta pensionsbeloppens storlek men ingen redovisning sker av pensionärernas disponibla inkomster per kapita och hur dessa utvecklas i förhållande till de yrkesverksammas inkomster. Inte heller beskrivs ATP-systemets dynamiska egenskaper: Varför det är så känsligt för fluktuationer i den ekonomiska tillväxten, den långa insvängningstiden osv. Inga försök görs att beräkna nettoeffekten av införandet av ATP-systemet eller att sätta in pensionerna i sitt sammanhang av transfereringar till hushållen och att tex söka belysa den framtida utveckling av skatterna, som ett fasthållande av nuvarande regler för ATP-systemet leder till. När det gäller den framtida ekonomiska utvecklingen konstaterar man bara att det är i stort sett fruktlöst att göra prognoser över en lång tidshorisont. I stället relaterar man utförligt de ekonomiska alternativen i långtidsutredningen 1980 för tiden fram till 1985. Men ingen har väl trott att pensionssystemet inte skulle kunna klara sig längre än så? De stora problemen kommer ju på lång sikt! Nog hade det varit möjligt att åtminstone illustrera problemet genom mer långsiktiga ekonomiska analyser, exvis med utnyttjande av alternativa tillväxtantaganden. Material har ju bl a tagits fram av Riksförsäkringsverket.

Pensionärernas hälso- och omsorgsproblem behandlas mycket översiktligt med i detta sammanhang skäligen irrelevanta data från "Liv- och hälsoutredningen". Den mycket stora och växande transferering från de yrkesverksamma till de äldre som vård- och omsorgssystemet innebär behandlas knappast alls, trots att detta är en viktig faktor bakom exempelvis förslag om stigande vårdavgifter i takt med utbyggnaden av ATP-systemet. Inte heller finns någon referens till de

longitudinella hälsoundersökningarna och de indikationer som dessa ger på successivt bättre hälsa för de äldre.

Avsnittet om arbetsmarknaden och de äldres sysselsättning undviker att försöka besvara den viktiga frågan om de äldre verkligen behövs i produktionen. Höjd pensionsålder kan ju knappast vara någon lösning om det inte går att skapa flera jobb. Då växer ju inte den gemensamma kakan och arbetslöshetsunderstödet åter upp de insparade pensionerna.

Visst är det intressant att ta del av vad olika personer i framskjuten ställning gjort för uttalanden, men nog hade det varit roligare att som läsare ha fått en bättre grund för att bedöma graden av vettighet i dessa uttalanden. Författarnas eget förslag – att låta löneutvecklingen styra pensionsnivån i stället för prisutvecklingen – låter vettigt, men hur går det om lönerna ökar snabbare än priserna? Det var ju det som var den dolda finessen med ATP-systemet när det infördes i det tillväxtglada 60-talet – genom tricket med knytningen till de 15 bästa åren och den fasta lönenivån såg kompensationsnivån bättre ut på papperet än den var i verkligheten. Pensionärerna fick inte vara med i uppgången men nu kräver man solidaritet i nedgången. Den frågan hade varit intressant att få belyst.

Mårten Lagergren

En utmärkt bok om psykiatri

JAN-OTTO OTTOSSON

Psykiatri

AWE/Gebers

Tillgång på goda läroböcker är en mycket viktig faktor för ett ämnesområdes identitet och utveckling. Bristen i detta avseende har länge varit ett allvarligt problem inom svensk psykiatri. De varianter som

varit i omlopp på senare decennier har antingen varit föråldrade eller ensidiga. I regel har de haft slagsida åt psykosociala beskrivningar och förklaringar. Detta har t.ex. dragit ner värdet av det mest använda verket, den norske professorn Einar Kringlens *Psykiatri*, en bok som annars till stora delar varit och är klart läsvärd.

Stora förhoppningar har ställts på en sedan några år utlovad lärobok av Jan-Otto Ottosson, professor i psykiatri vid Göteborgs universitet. Denne har tidigare i många sammanhang visat en enastående förmåga att, utan falska förenklingar, klargöra svåra mönster och sammanhang.

Förhoppningarna har inte kommit på skam. Boken är helt enkelt alldeles förträfflig, något av det bästa jag mött av läroböcker alla kategorier. Den är en intellektuell njutning och även lite av ett intellektuellt äventyr, också för den på området något-sånär erfarna. Den har, under de månader jag disponerat densamma, också fungerat bra som stöd för diagnos och terapi.

Dess främsta förtjänst är att den närmast genomgående lyckats kombinera de två perspektiv som är nödvändiga för att man skall kunna tala om psykiatri i egentlig mening, den humanistiska förståelsen och den naturvetenskapliga förklaringen. Den är också klart och redigt disponerad, med en översiktlig och systematisk uppdelning på avsnitt om diagnostik, prognostik och terapimöjligheter.

Texten är emellertid tät och koncentrerad. Dess tillägnande kräver också vana vid naturvetenskapligt och abstrakt tänkande.

Det är alltså en bok som ställer krav på sina läsare.

Frågan är vilka målgrupper som uppfyller dessa krav. Enligt min uppfattning bör detta gälla alla läkare och all annan personal med inriktning på kvalificerade uppgifter inom specialiserad psykiatri. När det gäller andra grupper kan utbildningsbakgrunden skapa vissa problem.

Dessa bör dock förhoppningsvis inte göra sig gällande på t.ex. efterutbildningsnivå inom psykiaterutbildningen. Om så är fallet är det ett allvarligt underbetyg för hela utbildningssystemet i fråga.

Till slut något om bokens begränsningar. Dessa gäller i första hand de sociala aspekterna på psykiatrisk verksamhet. Samband mellan psykisk ohälsa och olika sociala förhållanden såsom social nivå, arbetssituation o. s. v. omnämns i förbigående eller inte alls. Den psykiatriska vårdorganisationen är visserligen föremål för en översiktlig beskrivning men utan det analyserande och intellektuella grepp som i övrigt kännetecknar framställningen.

Dock: – i begränsningen visar sig mästaren. Klarläggandet och upp-
röjningen av det kliniska individuella perspektivet på det psykiatriska arbetet är en stor prestation i sig. Det sociala perspektivet på psykiatrin erbjuder än mer av dimma och av svårrojd bråte. Hittillsvarande försök att få översikt över allt detta har i stort sett kört fast.

Man får nog hoppas på åtskilligt mer av klarläggande forskning innan tiden är mogen för läroböcker som kan integrera psykiatrins samtliga tre dimensioner: såväl biologiska, psykologiska som sociala perspektiv.

Claes-Göran Westrin

Våra recensenter

Mårten Lagergren är verksam vid Nordiska hälsovårdshögskolan, Göteborg. *Claes-Göran Westrin* professor i socialmedicin vid Akademiska sjukhuset, Uppsala.